

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 3ης Σεπτεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Άρθρο 2, στοιχείο β' — Έννοια του “καταναλωτή” — Σύμβαση πιστώσεως συναφθείσα από φυσικό πρόσωπο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου — Εξόφληση της πιστώσεως με σύσταση εγγυήσεως επί ακινήτου που ανήκει στο δικηγορικό γραφείο του δανειολήπτη — Δανειολήπτης που έχει τις αναγκαίες γνώσεις ώστε να εκτιμήσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα μιας ρήτρας πριν από την υπογραφή της συμβάσεως»

Στην υπόθεση C-110/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Judecătoria Oradea (Ρουμανία) με απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Μαρτίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Horățiu Ovidiu Costea

κατά

SC Volksbank România SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (εισηγητή) και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: L. Carrasco Marco, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Ιανουαρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο H. O. Costea, αυτοπροσώπως,
- η SC Volksbank România SA, εκπροσωπούμενη από τον F. Marinău, avocat,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R.-H. Radu, την R. I. Hațieganu και την A. Buzoianu,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον M. Santoro, avvocato dello Stato,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και M. Noort,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Nicolae και M. van Beek,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του H. O. Costea και της SC Volksbank România SA (στο εξής: Volksbank) σχετικά με αίτημα περί διαπιστώσεως του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας σε σύμβαση δανείου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η πέμπτη, η ένατη και η δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 ορίζουν τα εξής:

«[εκτιμώντας] ότι, γενικά, ο καταναλωτής δεν γνωρίζει τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στα άλλα κράτη μέλη σχετικά με τις συμβάσεις που αφορούν την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών· ότι η άγνοια αυτή μπορεί να [τον] αποθαρρύνει, να προβεί σε αγορές αγαθών ή παροχής υπηρεσιών σ' αυτά τα κράτη μέλη·

[...]

[εκτιμώντας ότι] [...] οι αποκτώντες αγαθά ή υπηρεσίες πρέπει να προστατεύονται από τις καταχρήσεις ισχύος εκ μέρους του πωλητή ή του παρέχοντος υπηρεσίες, ιδίως από τις συμβάσεις προσχωρήσεως και από τον καταχρηστικό αποκλεισμό βασικών δικαιωμάτων μέσα στις συμβάσεις·

[εκτιμώντας ότι] ότι είναι δυνατόν να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες· ότι αυτοί οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή [...].»
- 4 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Η παρούσα οδηγία έχει [ως] αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.»

- 5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

- β) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·
- γ) “επαγγελματίας”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσια[ς] είτε ιδιωτικής.»
- 6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

Το ρουμανικό δίκαιο

- 7 Το άρθρο 2 του νόμου 193/2000 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο συνάψεως της επίμαχης στη διαφορά της κύριας δίκης συμβάσεως πιστώσεως, προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2:

«1. Ως καταναλωτής νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών προσώπων συσταθείσα ως ένωση που, στο πλαίσιο συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ενεργεί για σκοπούς άσχετους προς τις εμπορικές, βιομηχανικές, παραγωγικές, βιοτεχνικές ή ελευθέρια επαγγελματικές δραστηριότητές του.

2. Ως έμπορος νοείται κάθε αδειοδοτημένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο, βάσει συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ενεργεί στο πλαίσιο των εμπορικών, βιομηχανικών, παραγωγικών, βιοτεχνικών ή ελευθέρια επαγγελματικών δραστηριοτήτων του, καθώς και κάθε πρόσωπο που ενεργεί με τον ίδιο σκοπό επ’ ονόματι και για λογαριασμό του εν λόγω προσώπου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 8 Ο H. O. Costea ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου και στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνει, κυρίως, υποθέσεις στον τομέα του εμπορικού δικαίου. Στις 4 Απριλίου 2008 συνήψε σύμβαση πιστώσεως με τη Volksbank. Ως εγγύηση για την εξόφληση του δανείου αυτού συστάθηκε υποθήκη επί ακινήτου που ανήκει στο δικηγορικό γραφείο του H. O. Costea, το οποίο ονομάζεται «Ovidiu Costea». Η σύμβαση αυτή πιστώσεως υπεγράφη από τον H. O. Costea, αφενός, ως δανειολήπτη και, αφετέρου, ως εκπρόσωπο του δικηγορικού του γραφείου, εξαιτίας της συστάσεως εμπράγματος ασφάλειας επί του τελευταίου. Την ίδια ημέρα συστάθηκε η ως άνω υποθήκη με χωριστό συμβολαιογραφικό έγγραφο, μεταξύ της Volksbank και του δικηγορικού αυτού γραφείου το οποίο εκπροσωπήθηκε στην εν λόγω πράξη από τον H. O. Costea.
- 9 Στις 24 Μαΐου 2013, ο H. O. Costea άσκησε αγωγή ενώπιον του Judecătoria Oradea (πρωτοδικείο της Oradea) με αίτημα, αφενός, να αναγνωριστεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμβατικής ρήτρας σχετικά με την προμήθεια κινδύνου και, αφετέρου, να ακυρωθεί η εν λόγω ρήτρα και να επιστραφεί η προμήθεια που εισέπραξε η Volksbank.

- 10 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Judecătoria Oradea αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει η διάταξη του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας [93/13], η οποία αφορά τον ορισμό της έννοιας του "καταναλωτή", την έννοια ότι περιλαμβάνει ή, αντιθέτως, αποκλείει από τον εν λόγω ορισμό ένα φυσικό πρόσωπο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου και συνάπτει με τράπεζα σύμβαση πιστώσεως, χωρίς να προσδιορίζεται ο σκοπός της πιστώσεως, όταν στο πλαίσιο της συμβάσεως το δικηγορικό γραφείο του εν λόγω φυσικού προσώπου ορίζεται ως εγγυητής παρέχων εμπράγματη ασφάλεια επί ακινήτου;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 11 Στην απόφαση περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση πιστώσεως δεν μνημονεύει τους σκοπούς για τους οποίους παρασχέθηκε η εν λόγω πίστωση.
- 12 Αντιθέτως, η Ρουμανική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρουν ότι η σύμβαση αυτή διευκρινίζει, στο τμήμα αναφορικά με το αντικείμενο της συμβάσεως, ότι η πίστωση παρασχέθηκε για την «κάλυψη των προσωπικών τρεχόντων εξόδων» του H. O. Costea.
- 13 Πρέπει, όμως, να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας, η οποία στηρίζεται στη σαφή διάκριση των καθηκόντων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους των νομοθετημάτων της Ένωσης με βάση τα πραγματικά περιστατικά που του εκθέτει το εθνικό δικαστήριο. Όσον αφορά, ειδικότερα, την προβαλλόμενη πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά στην απόφαση περί παραπομπής, πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο, αλλά στο εθνικό δικαστήριο, να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται η διαφορά και να συναγάγει εξ αυτών τα αναγκαία συμπεράσματα για την απόφαση που καλείται να εκδώσει (βλ. απόφαση Traum, C-492/13, EU:C:2014:2267, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 14 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου, το οποίο συνάπτει σύμβαση πιστώσεως με τράπεζα, χωρίς να προσδιορίζεται ο σκοπός της πιστώσεως στη σύμβαση αυτή, μπορεί να εκλαμβάνεται ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως. Επιπλέον, το προμνησθέν δικαστήριο ερωτά το δικαστήριο κατά πόσον ασκεί, συναφώς, επιρροή η περίπτωση ότι για την οφειλή που γεννάται με την εν λόγω σύμβαση παρασχέθηκε εγγύηση μέσω εμπράγματης ασφάλειας συσταθείσας από το φυσικό αυτό πρόσωπο υπό την ιδιότητα του εκπροσώπου του δικηγορικού του γραφείου και αφορώσας περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του εν λόγω προσώπου, όπως ένα ακίνητο που ανήκει στο γραφείο αυτό.
- 15 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως ορίζει η δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13, οι ενιαίοι κανόνες σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός «καταναλωτή» και ενός «επαγγελματία», έννοιες που ορίζονται στο άρθρο 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας αυτής.

- 16 Σύμφωνα με τους ορισμούς αυτούς, «καταναλωτής» είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο των συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προμνησθείσας οδηγίας, ενεργεί για σκοπό μη εντασσόμενο στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας. Εξάλλου, «επαγγελματίας» είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η οδηγία 93/13, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής.
- 17 Συνεπώς, με γνώμονα την ιδιότητα των συμβαλλομένων, αναλόγως του αν ενεργούν ή όχι στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, η εν λόγω οδηγία ορίζει τις συμβάσεις επί των οποίων έχει εφαρμογή (αποφάσεις *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 30, καθώς και *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, σκέψη 21).
- 18 Το κριτήριο αυτό αντιστοιχεί στην παραδοχή στην οποία στηρίζεται το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η ίδια οδηγία, δηλαδή ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση σε σχέση με τον επαγγελματία όσον αφορά τόσο τη δυνατότητα διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο της πληροφόρησης, θέση η οποία τον υποχρεώνει να αποδέχεται τους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορεί να ασκήσει επιρροή επί του περιεχομένου τους (αποφάσεις *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 31, καθώς και *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, σκέψη 22).
- 19 Λαμβανομένης υπόψη της ασθενέστερης αυτής θέσεως, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές. Πρόκειται για δεσμευτική διάταξη η οποία σκοπεί στην υποκατάσταση της τυπικής ισορροπίας την οποία θεσπίζει η σύμβαση μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, με πραγματική ισορροπία δυνάμενη να αποκαταστήσει την ισότητα μεταξύ τους (απόφαση *Sánchez Morcillo* και *Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 20 Ταυτοχρόνως, πρέπει να υπομνησθεί ότι ένα και μόνον πρόσωπο μπορεί να ενεργεί ως καταναλωτής στο πλαίσιο ορισμένων συναλλαγών και ως επαγγελματίας στο πλαίσιο άλλων.
- 21 Η έννοια του «καταναλωτή», κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, έχει, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 28 έως 33 των προτάσεών του, αντικειμενικό χαρακτήρα και δεν εξαρτάται από τις συγκεκριμένες γνώσεις που ενδέχεται να έχει το οικείο πρόσωπο, ούτε από τις πληροφορίες που αυτό πράγματι διαθέτει.
- 22 Ο εθνικός δικαστής ο οποίος επιλαμβάνεται διαφοράς αφορώσας σύμβαση που ενδέχεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής υποχρεούται να εξακριβώσει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων και, ιδίως, τους όρους της σύμβασεως αυτής, κατά πόσον ο δανειολήπτης μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, σκέψη 48).
- 23 Για τον σκοπό αυτό, ο εθνικός δικαστής πρέπει να λάβει υπόψη όλες τις περιστάσεις της προκειμένης περιπτώσεως και, κυρίως, τη φύση του αγαθού ή της υπηρεσίας που αποτελεί το αντικείμενο της εξεταζόμενης σύμβασεως, που δύνανται να αποδείξουν για ποιο σκοπό αποκτάται το αγαθό ή παρέχεται η υπηρεσία.
- 24 Όσον αφορά τις υπηρεσίες που παρέχουν δικηγόροι στο πλαίσιο συμβάσεων παροχής νομικών υπηρεσιών, το Δικαστήριο έχει ήδη λάβει υπόψη την ανισότητα μεταξύ «εντολέων-καταναλωτών» και δικηγόρων, η οποία οφείλεται ιδίως στην ασυμμετρία της ενημέρωσης μεταξύ αυτών των αντισυμβαλλομένων (βλ. σκέψη *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, σκέψεις 23 και 24).

- 25 Η εκτίμηση αυτή δεν είναι, εντούτοις, δυνατόν να αποκλείει τη δυνατότητα να χαρακτηριστεί ένας δικηγόρος ως «καταναλωτής», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, οσάκις ο δικηγόρος αυτός ενεργεί για σκοπούς άσχετους με την επαγγελματική του δραστηριότητα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Di Pinto, C-361/89, EU:C:1991:118, σκέψη 15).
- 26 Πράγματι, ο δικηγόρος ο οποίος συνάπτει με φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας σύμβαση η οποία, ελλείψει, ιδίως, σχέσεως με τη δραστηριότητα του δικηγορικού του γραφείου, δεν συνδέεται με την άσκηση του επαγγέλματος του δικηγόρου βρίσκεται, έναντι του προσώπου αυτού, στην ασθενέστερη θέση που μνημονεύθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως.
- 27 Σε μια τέτοια περίπτωση, καίτοι ενδεχομένως ευσταθεί ότι ένας δικηγόρος διαθέτει υψηλό επίπεδο ειδικών γνώσεων (βλ. απόφαση Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, σκέψη 23), τούτο δεν επιτρέπει να συναχθεί ότι ο δικηγόρος δεν αποτελεί ασθενές μέρος σε σχέση με έναν επαγγελματία. Συγκεκριμένα, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, η ασθενέστερη θέση του καταναλωτή έναντι του επαγγελματία, στην αντιμετώπιση της οποίας αποσκοπεί το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία 93/13, αφορά τόσο το επίπεδο πληροφόρησης του καταναλωτή όσο και τη δυνατότητά του να διαπραγματευθεί, οσάκις υφίστανται όροι που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας και επί του περιεχομένου των οποίων ο καταναλωτής αυτός δεν μπορεί να ασκήσει επιρροή.
- 28 Όσον αφορά την περίπτωση ότι για την οφειλή που δημιουργήθηκε με την οικεία σύμβαση παρασχέθηκε εγγύηση μέσω εμπράγματος ασφάλειας συσταθείσας από δικηγόρο υπό την ιδιότητα του εκπροσώπου του δικηγορικού του γραφείου και αφορώσας περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του εν λόγω δικηγόρου, όπως ένα ακίνητο που ανήκει στο γραφείο αυτό, διαπιστώνεται ότι, όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 52 έως 54 των προτάσεών του, τούτη δεν ασκεί επιρροή στην αξιολόγηση περί της οποίας έγινε λόγος στις σκέψεις 22 και 23 της παρούσας αποφάσεως.
- 29 Πράγματι, η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά τον καθορισμό της ιδιότητας του καταναλωτή ή επαγγελματία του προσώπου που συνήψε την κύρια σύμβαση, ήτοι τη σύμβαση πιστώσεως, και όχι της ιδιότητας του προσώπου αυτού εντός του πλαισίου της παρεπόμενης συμβάσεως, τουτέστιν της εμπράγματος ασφάλειας προς εγγύηση της εξοφλήσεως του χρέους που δημιουργήθηκε από την κύρια σύμβαση. Σε μια υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, ο χαρακτηρισμός, ως καταναλωτή ή επαγγελματία, του δικηγόρου στο πλαίσιο της εκ μέρους του συστάσεως της εμπράγματος ασφάλειας δεν είναι δυνατόν, κατά συνέπεια, να καθορίζει την ιδιότητά του στο πλαίσιο της κύριας συμβάσεως πιστώσεως.
- 30 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθεισών σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου, το οποίο συνάπτει σύμβαση πιστώσεως με τράπεζα, χωρίς να προσδιορίζεται ο σκοπός της πιστώσεως στη σύμβαση αυτή, μπορεί να εκλαμβάνεται ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, οσάκις η εν λόγω σύμβαση δεν συνδέεται με την επαγγελματική δραστηριότητα του δικηγόρου αυτού. Η περίπτωση ότι για την οφειλή που γεννήθηκε με την ίδια σύμβαση παρασχέθηκε εγγύηση μέσω εμπράγματος ασφάλειας συσταθείσας από το πρόσωπο αυτό υπό την ιδιότητα του εκπροσώπου του δικηγορικού του γραφείου και αφορώσας περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του εν λόγω προσώπου, όπως ένα ακίνητο που ανήκει στο γραφείο αυτό, δεν ασκεί συναφώς επιρροή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³¹ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου, το οποίο συνάπτει σύμβαση πιστώσεως με τράπεζα, χωρίς να προσδιορίζεται ο σκοπός της πιστώσεως στη σύμβαση αυτή, μπορεί να εκλαμβάνεται ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, οσάκις η εν λόγω σύμβαση δεν συνδέεται με την επαγγελματική δραστηριότητα του δικηγόρου αυτού. Η περίπτωση ότι για την οφειλή που γεννήθηκε με την ίδια σύμβαση παρασχέθηκε εγγύηση μέσω εμπράγματης ασφάλειας συσταθείσας από το πρόσωπο αυτό υπό την ιδιότητα του εκπροσώπου του δικηγορικού του γραφείου και αφορώσας περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του εν λόγω προσώπου, όπως ένα ακίνητο που ανήκει στο γραφείο αυτό, δεν ασκεί συναφώς επιρροή.

(υπογραφές)